

מלחמת העולם הראשונה - מלחמה טוטלית

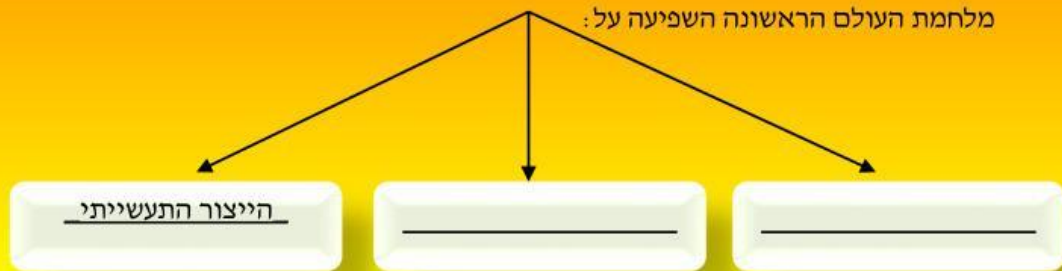
המלחמה קשורה לכל תחומי החיים

מלחמת העולם הראשונה דרשה מן המדינות הלוחמות את מרבית משאביהן: את כוח האדם שלהן, הייצור החקלאי במדינה והייצור התעשייתי. במשך ארבע שנים תמימות השפיעה המלחמה על כל תושבי המדינות, אזרחים כלוחמים. שאלות חברתיות, פוליטיות, כלכליות, טכנולוגיות וצבאיות היו כרוכות זו בזו. משום כך הייתה זו מלחמה טוטלית - מלחמה הקשורה לכל תחומי החיים, ובה ההבדלים בין חזית לעורף מטושטשים.

א. קראו את הפסקה.

ב. השלימו את התרשים הבא:

מלחמת העולם הראשונה השפיעה על:

ג. השלימו את המילים החסרות:

מלחמה טוטלית היא מלחמה המשפיעה על _____ תחומי החיים של האזרח ומטשטשת את ההבדלים בין העורף לבין ה _____.

הכלכלה מושפעת מן המלחמה

המלחמה התאפיינה בהתגייסות של החזית והעורף גם יחד למאמץ המלחמתי. הלוחמים גויסו לתקופה בלתי מוגבלת, ומשום כך רבים מהעובדים בחקלאות ובתעשייה נעדרו מעבודתם. בכמה מן המדינות הלוחמות - לדוגמה צרפת, אוסטריה ורוסיה - היה מחסור במזון ובתחמושת. כלכלת המדינה הייתה צריכה לספק הן את צורכי הלוחמים הן את צורכי העורף. לשם כך אף הכלכלה גויסה למלחמה, והייתה לכלכלת מלחמה.

1. רשמו את המשפטים הבאים במקום הנכון בתרשים (סיבה או תוצאה):

- הלוחמים גויסו לתקופה בלתי מוגבלת

- היו חסרים עובדים רבים בתעשייה ובחקלאות

תוצאה

סיבה

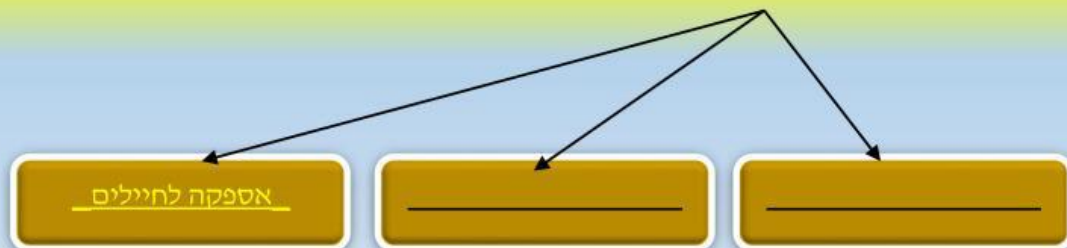

ד. מהי "כלכלת מלחמה"?

כלכלת מלחמה הייצור מוגבר, והוא מתרכז בצורכי מלחמה - נשק ותחמושת ואספקה לחיילים. גיוס אזרחים רבים לשירות הצבאי יוצר ביקוש גדול לידיים עובדות, כדי לספק את צורכי החזית והעורף כאחד. ואולם, לעומת הייצור המוגבר לצורכי המלחמה, בעורף בולט המחסור: לשווקים מגיעה תוצרת מועטה, ומחירי המוצרים גבוהים. לדוגמה, בחורף של שנת 1916-1917 נאלצו מדינות אירופה לקבוע לתושביהן הקצבות מזון שכללו מנות קטנות של לחם ותפוחי אדמה; מחסור מוחלט היה בגבינה, בבשר, בשומן ובסבון. תושבים מן הערים ניסו לקשור קשרים עם חקלאים בכפרים ולקנות את המוצרים ממשקיהם, והדבר הביא להתפתחות שוק שחור - מסחר שמתנהל בניגוד לחוק והמוצרים בו נמכרים במחירים גבוהים ומופקעים.

ה. השלימו את תרשים הבא:

במה מתרכז הייצור במסגרת כלכלת מלחמה?

ו. באילו מוצרים היה מחסור מוחלט בשנים 1916-1917?

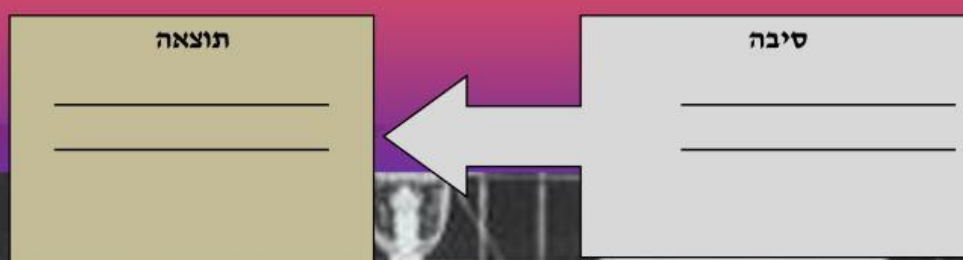
- _____ ❖
- _____ ❖
- _____ ❖
- _____ ❖

נשים משתלבות במאמץ המלחמתי

התמשכות המלחמה וגיוס הגברים לתקופה ארוכה גרמו לכניסת נשים לתחומי עיסוק גבריים מובהקים בצבא ובמשק. למשל, לתחום הצבאי: הוקם חיל עזר של נשים, ונשים החלו לשרת בו ולשמש אחיות בצבא, נהגות אמבולנסים וכדומה; נשים רבות הצטרפו למעגל העבודה בתעשייה הכבדה - תעשיית הנשק והתחמושת ותעשיית המתכת. נשים אף פנו לעסוק בעבודות חקלאיות, במקום הגברים המגויסים, וכן השתלבו בעבודות פקידות ובתחבורה הציבורית וטיפלו בפצועים שבעורף. המלחמה טשטשה את ההבחנה בין מקצועות "גבריים" למקצועות "נשיים", ויש הטוענים כי שנות המלחמה היטיבו עם הנשים: שכרן שופר, ובעקבות כך רמת החיים שלהן עלתה. כך דווקא המלחמה מילאה תפקיד חשוב בתהליך לשחרור האישה. ואולם, לאחר המלחמה שוב נדחקו הנשים לעיסוקים המסורתיים שלהן.

ז. התאימו את המשפטים הבאים במקום הנכון בתרשים (סיבה או תוצאה):

- נשים הועסקו במקצועות שנחשבו גבריים
- המלחמה התארכה ומרבית הגברים גויסו

ח. השלימו את הטבלה הבאה

התחום	תפקיד הנשים
התחום הצבאי	1. _____
	2. _____
התחום הכלכלי	1. _____
	2. _____

ט. סמנו את התשובה הנכונה:

בעקבות המלחמה עלה מעמד האישה בשל:

☒ העובדה שהנשים מלאו תפקידים של גברים, וכך הוכיחו את השוויון הקיים בין המינים.

☒ העובדה שהגברים יצאו להילחם, והוכיחו שהנשים אינן יכולות לעשות זאת.

כלי נשק חדשים בשימוש הצבאות

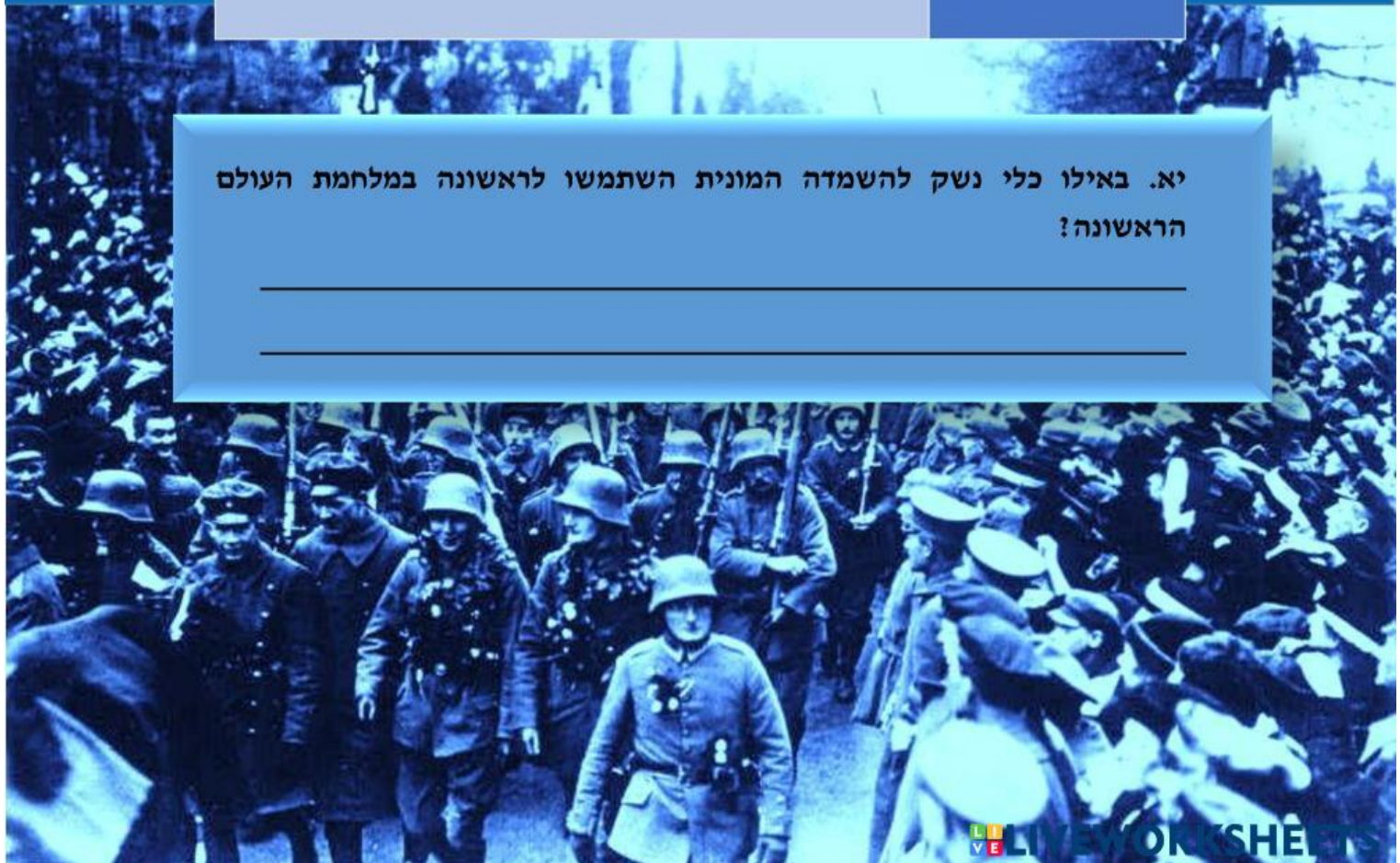
במהלך המלחמה החלו להשתמש בטכנולוגיות לחימה חדשות. בתחילת המלחמה חיל הפרשים היה אחד מן החילות החשובים, אך במהלכה החלו הצדדים הלוחמים להשתמש בטנקים, במטוסים ובצוללות. התותחים והמרגמות היו כלי הנשק החשובים במלחמת התפירות; הטנקים הוכנסו לשימוש ב-1917 והיו גורם מכריע בקרבות היבשה; מטוסים הופעלו לצורכי סיור וריגול, ולאחר מכן גם לצורכי תקיפה. במלחמה זו הופעלו אמצעי לוחמה המוניים, כגון מקלעים אוטומטיים וחומרי לוחמה כימיים בשימוש הגרמנים.

י. רשמו בטבלה את כלי המלחמה החדשים במקום המתאים:

תחום	שם כלי הנשק
בתחום האווירי	_____

בתחום הימי	_____

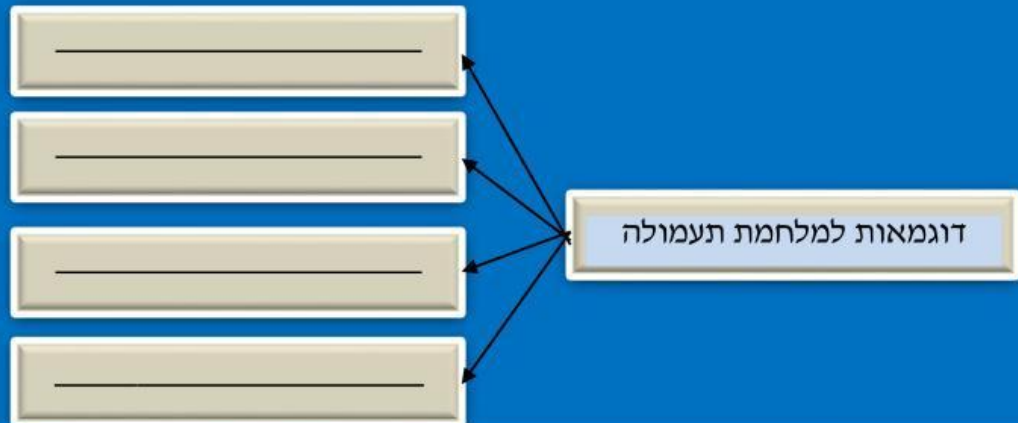
יא. באילו כלי נשק להשמדה המונית השתמשו לראשונה במלחמת העולם הראשונה?

המדינות הלוחמות נוקטות מלחמת תעמולה

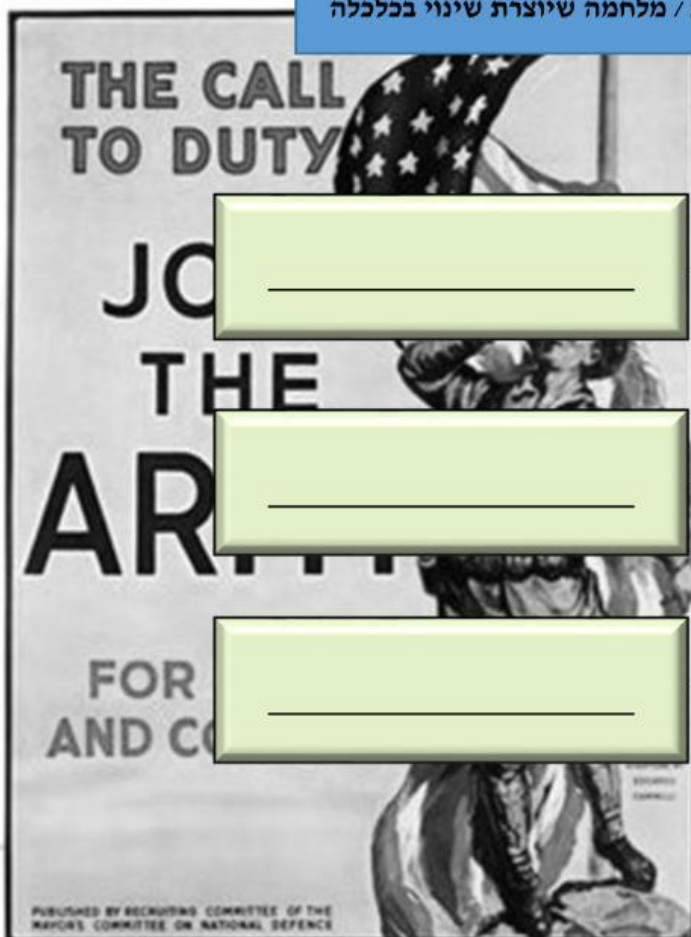
רכיב חשוב במלחמה היה התעמולה. כל מדינה השתמשה בה כדי לחזק את אוכלוסייתה ואת לוחמיה ולערער את רוחו של האויב ואת כוח עמידתו. הפצת שמועות, פרסום ידיעות בעיתונים, הפצת קריקטורות והטלת כרוזים ממטוסים לחפירות האויב - כל אלה הם דוגמאות אחדות לחלקה של התעמולה במלחמה.

יב... השלימו את התרשים הבא:

יג. רשמו את המושגים הבאים במקום הנכון בתרשים:

מלחמת תעמולה / מלחמה טוטלית / מלחמה שיוצרת שינוי בכלכלה

יד. שלושה מאפיינים למלחמת העולם הראשונה

מלחמה המשפיעה על כל תחומי החיים של האזרח

מלחמה שמגייסת את הכלכלה לצרכיה

שימוש באמצעי תקשורת לצורכי המלחמה

